

**Невже доросла. книжка для
дівчат, які вже (майже)
виросли**

Ця книжка про саме той незручний момент, коли виявляється, що дорослі — це ми. І йдеться не завжди про вік, адже усвідомити це можна й, наприклад, перед лицем екстремальних подій: як-от миттєво подорослішали чимало жінок, чоловіків і навіть дітей 24 лютого 2022 року.

Отже, тобі 18, 25 чи 30+. Уже не дитина, однак досі немає й відчуття дорослості, як її уявляють: мовляв, у тебе на все мав би бути чіткий план і ти мала би бути готова до будь-якого розгортання подій. Однак ідеальне розплановане життя буває тільки в серіалах і популярних історіях про дорослих-дівчат-які-все-знають. У реальності ж ми постійно сумніваємося. Чи вірити гінекологині, котра виписала довгий список медикаментів? Як шукати свою першу роботу? Чи варто спробувати навчання за кодоном? Де знайти сили для життя в мінливому та дуже нестійкому світі?

Хоч Ірина Славінська й каже, що не обіцяє готових відповідей на всі запитання, ця книжка містить роздуми, поради та інсайти. Сподіваємося, вони скерують (майже) дорослу читачку в напрямі більшої турботи про себе.

Ірина
Славінська

НЕВЖЕ Доросла?

КНИЖКА ДЛЯ ДІВЧАТ, ЯКІ ВЖЕ
(МАЙЖЕ) ВИРОСЛИ

Гриша
Славінська

НЕВЖЕ? Доросла!

Книжка для дівчат, які вже
(майже) вирости

2023

ISBN 978-617-17-0162-5 (epub)

Жодну з частин даного видання
не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі
без письмового дозволу видавництва

Електронна версія створена за виданням:

Ілюстрації *Марії Глушко*

C4

7 Славінська І.

Невже доросла? / Ірина Славінська ; худож. Марія Глушко. — Х. : Віват, 2023. — 336 с. : іл. — (Серія «Саморозвиток», ISBN 978-966-942-827-1).
ISBN 978-966-982-907-8

Отже, тобі 18, 25 чи 30+. Уже не дитина, однак досі немає й відчуття дорослості, як її уявляють: мовляв, у тебе на все мав би бути чіткий план і ти мала би бути готова до будь-якого розгортання подій. Однак ідеальне розплановане життя буває тільки в серіалах і популярних історіях про дорослих-дівчат-які-все-знають. У реальності ж ми постійно сумніваємося. Чи вірити гінекологині, котра виписала довгий список медикаментів? Як шукати свою першу роботу? Чи варто спробувати навчання за кордоном? Де знайти сили для життя в мінливому та дуже нестійкому світі?

Хоч Ірина Славінська й каже, що не обіцяє готових відповідей на всі запитання, ця книжка містить роздуми, поради та інсайти. Сподіваємося, вони скерують (майже) дорослу читачку в напрямі більшої турботи про себе.

УДК 159.922.6

© Славінська І. І., 2022

© ТОВ «Видавництво «Віват»», 2023

Подяка

Ця книжка не з'явилася б без допомоги неймовірних жінок:

Катерини та Ольги Корнієнко,
Олени Рибки,
Катерини Гольцберг,
Дарини Дмитрієвської,
Наталії Лелюх,
Тамари Марценюк,
Оксани Мороз,
Христини Кіт,
Наталі Підлісної,
Вікторії Поліщук,
Світлани Ройз,
Ірини Соловей,
Уляни Ходорівської,
Людмили Янкіної.

Усі написані слова стали можливими тільки за підтримки ЗСУ. Дякую відважним жінкам і чоловікам, чий чин зробив реальністю наші життя в українських містах під українським стягом.

Передмова

За кілька годин до того, як написати ці слова, я утнула щось дивне — купила рожеву шубу з екохутра. Яскравий колір, не якийсь там нюдовий чи попелястий блідий із рожевинкою. Справжній рожевий колір, майже як у Барбі. На етикетці він скромно називався «фуксія», та ми не віримо ярликам. Моя нова шуба рожева. Чому я саме з розповіді про цю незначну подію починаю передмову? Тому що того дня зрозуміла, що вже достатньо доросла для рожевої шуби. Що мені вже не потрібно шукати додаткових зовнішніх ознак «молодої серйозної жінки» й акцентувати на них. І що я вже достатньо доросла для того, щоб написати цю книжку. Тому це добрий старт для подорожі на подальші кілька сотень сторінок у пошуках відповіді на непросте запитання: «Невже доросла?»

Ця книжка про саме той незручний момент, коли виявляється, що дорослі — це ми. Можливо, це мить, коли ти відмовляєшся від вечірки, тому що завтра важливий іспит, контрольна чи співбесіда. Коли вирішуєш лягти до півночі, бо наступного ранку треба дуже рано прокинутися. Коли наполягаєш на презервативі під час сексу. Коли вирішуєш не купувати тієї самої омріяної, скажімо, шуби, позаяк треба дожити до авансу й заплатити за квартиру та комунальні послуги. Коли забиваєш на все й таки робиш собі великий подарунок, тому що зволікати й відкладати на потім більше не можна й час побалувати свою внутрішню дитину. Коли не купуєш нових густих тональних кремів, а зекономлені кошти інвестуєш у косметолога. Коли взагалі вже не паришся через прищі чи пігментні плями, бо любиш себе всю — будь-якого кольору, фактури й консистенції. Коли живеш із родиною, тож домовляєшся про прийнятні для всіх кордони, які дозволять мирно жити в одному домі дорослим людям різних поколінь. Коли пакуєш валізу та їдеш, рятуючись від обстрілів. Коли вирішуєш залишатися із сім'єю та бути корисною вдома, наприклад волонтерити чи допомагати теробороні. Коли йдеш воювати на тій позиції, на якій можеш допомогти. Коли берешся сама робити те, що інтуїтивно

вважаєш за потрібне. Коли збираєш рідних і ви разом вирушаєте в дорогу до безпечного місця. Думаю, пережите з 24 лютого 2022 року пропонує чимало ілюстрацій і прикладів саме дорослої та зрілої поведінки. Хоча й дитинності та інфантильності теж вистачало в ці непрості дні. Це точно не залежало від віку, чи не так?

Буває, що дорослість просто падає на голову несподівано й невчасно. Можливо, це відбулося в мить, коли готувала бульйон, збираючись до лікарні, бо щось сталося з кимось із рідних. Можливо, коли розбудив страшний телефонний дзвінок о шостій ранку. А може, тоді, коли пізно вночі прийшла подруга й ти залишила її переночувати, тому що в неї вдома не все гаразд. Чи в цей час ти сама їхала через усе місто в безпечні стіни до близьких, тікаючи від чогось пережитого.

З попереднього абзацу може здатися, що дорослість — це щось не завжди приємне. Еге ж, саме тому, напевно, не всі з твого оточення хочуть дорослішати, аби жити нібито легким життям. Але разом із тим доросле життя відкриває чимало можливостей.

Вісімнадцять років — це поріг, за яким уже можна все. Включно з відповідальністю за це все. Наприклад, я дуже тішилася можливістю брати участь у виборах, адже ми з мамою й татом завжди разом ходили на виборчу ділянку — відтоді й зародилася моя мрія одного разу самостійно зайти в кабінку для голосування й поставити «галочку» в бюлетені. Саме тому мої вісімнадцять — це не лише перший курс і початок дорослого університетського життя, але й Помаранчева революція. Також мої вісімнадцять — це історія про знайомого хлопчика, мого однолітка, який убив молоду жінку та отримав довічне ув'язнення. Не можу навіть уявити, чи у вісімнадцять людина здатна осмислити, що це таке — довічне ув'язнення? І скільки триває — довічне — життя?

Свого часу я дуже переймалася тим, аби мене сприймали серйозно старші люди. Для цього існував цілий арсенал: косметика, «дорослий» одяг і взуття на підборах. Згодом я дізналася, що жодна зачіска не замінить головного атрибута дорослої людини — уміння подбати про себе та про тих, хто потребує допомоги. Саме в поєднанні цих двох рис — нероздільних, на мою думку, — відкрився мій особистий шлях до дорослості. Шлях до розуміння, що дбати потрібно не тільки про інших, але й про себе. Що дбати потрібно не тільки про себе, але й про

інших. Шлях до прийняття простого факту: я в себе одна і я своя найбільша цінність і найліпша подруга. Шлях до усвідомлення, що я не дорівнюю думкам інших людей про мене і що моя значущість не дорівнює професійним або навчальним успіхам.

Я — це я. І я хочу та маю бути самій собі ціллю. Такі мої нинішні гасла дорослості, нехай навіть я досі не певна, чи можу називати себе дорослою людиною.

Так, дорослість криє в собі чимало обмежень і потребу самоконтролю. Це може стосуватися сотні життєвих ситуацій, які ми проживаємо настільки добре, наскільки добре вміємо опановувати себе. Та в дорослому житті є також чимало історій про щедрість, широту й певну розхристаність, про вміння віддавати та брати, про вміння надавати та приймати допомогу. Та заразом у дорослості на тебе чекає широкий обрій, і ти можеш іти до нього — тільки вперед чи відступаючи по декілька кроків назад. Ми просуваємося до мети власною траєкторією та у своєму особистому темпі. Це не синхронний біг на місці чи марафон, бо твоя дорога є унікальною, ніхто, крім тебе, не йтиме нею саме так, як ідеш ти. Так ми даруємо собі свободу — свободу рухатися, свободу стояти, свободу передумати й змінити кінцевий пункт призначення або ж податися до нього власними незвіданими стежками.

У цій книжці немає точних указівок, куди та як рухатися. Натомість тут точно є щось інше: роздуми про течії та підводні камені, що можуть траплятися на шляху. Готових відповідей не обіцяю. Можливо, саме відсутність готових відповідей — це щось найчесніше, що ти можеш сама визнати, розмірковуючи про доросле життя.

Ірина

Я себе знаю

Час від часу чую фразу: «Де мої сімнадцять літ?» Нею старші зазвичай позначають ностальгію за молодістю та безтурботними часами, коли і хотілося, і моглося трохи більше. Мені цей вигук-запитання видається геть не актуальним. Чому? Бо сьогодні ставлення до віку дуже змінилося. Молода п'ятдесятирічна людина — це навіть не жарт. Є такі кар'єри, де розквіт і пік припадають саме на п'ятдесят або й пізніший вік. І є такі люди, котрим лише тільки ближче до п'ятдесяти «трохи розвиднюється» і вони знаходять у собі сили та снагу спробувати нову професію, нову звичку, нову свободу. Хто знає, на що кожна з нас наважиться у свої шістдесят? Наприклад, у мене є знайомі професорки, які очолили кафедру десь ближче до свого шістдесятого чи сімдесятого дня народження, ... щоправда, у Франції. Натомість в Україні жінкам «передпенсійних років» дуже складно будувати кар'єру через ейджизм, тобто дискримінацію через вік.

А що ж тоді сказати про час, коли ти щойно-щойно стала дорослою? Особисто я не дуже хотіла б повертатися у свої сімнадцять чи вісімнадцять. У моїх спогадах цей вік був позначений непевністю, коли стільки всього хотілося, але було взагалі не зрозуміло, що обрати, як розставити пріоритети, коли настане саме той, мій час. Водночас сьогодні я озираюся на нього як на чудовий період шаленої та непохитної переконаності в тому, що життя попереду. Смішно згадувати, та в той час я жила в ілюзії: мовляв, тільки я завжди маю рацію, а інші нічого не розуміють. Це був етап великої самовпевненості та щасливої віри у власну всесильність. Сьогодні мені бракує цього відчуття.

Тоді кожна помилка видавалася поразкою, після якої життя ніби втрачало сенс. Сьогодні я набагато більше сумніваюся в собі, але водночас навчилася вставати після того, як упала чи спіткнулася. На першому курсі вміла безапеляційно, а часто й безпідставно виголошувати що завгодно з упевненістю у власній правоті (от тільки не завжди ця (само)впевненість допомагала обрати напрямок, у якому

варто рухатися). Тепер я розумію, що фасад упевненої в кожному своєму слові дівчини маскував головні мої тогочасні почуття — тривогу та...¾ невпевненість і сумніви в собі. Тож час від часу мрію, що добре було б мати змогу повернутися в минуле й розповісти собі вісімнадцятирічній щось путнє — те, що допомогло б рости й розвиватися, менше сумніватися і бути впевненішою.

Але цього ніколи не станеться. Навіть якби хтось винайшов можливість подорожі в часі, така розмова не мала б жодної користі й не дала б годящих результатів. Чому? Тому що я у вісімнадцять була переконана, що ніхто ні в чому не шарить, тому тільки самотужки можу дати раду світу, з яким стикнулася.

Яким був цей світ? На першому курсі університету ще вимагали покори, як у школі, але разом із тим і проактивності з ініціативністю. У школі я не відчувала в однокласниках пошани до якісної освіти та відмінних оцінок. А тепер усе інакше: круто добре вчитися, але водночас не круто бути «заучкою».... От тільки де межа? Дуже багато для всіх однокурсників значили баланс і вміння не переборщити. Вищий пілотаж — цілими днями вчитися, не подаючи виду й не загострюючи на цьому уваги. Кругла відмінниця робить усю домашку вчасно та знаходить час на кіно чи інші розваги з друзями. Усе, як із Герміоною та її чарівним годинником: ти ніби запросто все встигаєш, навіть маєш час на дозвілля. Хоча насправду це було дуже складно. Мені й дотепер доводиться не лише менеджерити робочі задачі, але й уважно планувати дозвілля. Не дивно, що в сучасному світі нинішні вісімнадцятирічні більше говорять про вигорання, тривогу, втому, депресію. З таким напруженим графіком, до якого додалася ще й питома присутність у соцмережах, це доволі закономірно. Тому треба шукати шляхів полегшення та поліпшення.

У моєму минулому світі дорослих студенток важливо було мати пару — з кимось зустрічатися. Але згодом я зрозуміла, що це була радше фантазія чи фантазм. Адже всі ми навчалися на філфаку, де всі студенти — то переважно студентки. Багато говорили про мрії та сімейне життя, багато жартували про «призначення жінки» та «не сідай на холодне — тобі ще народжувати». Але водночас найгірший тогочасний кошмар для всіх моїх одноліток — небажана вагітність і пошук грошей на аборт або, навпаки, надто раннє заміжжя,

академвідпустка й декрет... Усе це однозначно асоціювалося з поразкою. Не було нічого гіршого, ніж не довчитися, хоча чимало хто мріяв про можливість усе поєднати з усім і вчасно (ніхто з нас не знав точно, коли саме настане це «вчасно») отримати все: і диплом, і роботу, і родину, і дітей. Здається, ми вже розуміли, що так не буває, та кому це заважало помріяти! А поруч співіснувала непроговорена історія про гомосексуальні чи бісексуальні стосунки — про толерантність на початку 2000-х говорили мало, і всі такі речі розповідали хіба що як плітки з нотками скандальності або як переказ епатажного ток-шоу чи серіалу. Я дуже рада, що цей час минув і що сьогодні поруч зі мною є друзі, подруги й колеги, які не бояться бути щирими, бути собою. Завдяки їм я «стала зрячою» і ліпше зрозуміла, яким різноманітним є довколишній світ.

У той час було ясно, що всі розумні дівчата з мого оточення (тобто ті, кого я знала особисто, моє ближнє коло тих, із ким бачилася щодня в університеті) насправді мріяли про престижну роботу та гроші. Ми всі походили не з багатих родин, але таки із середнього класу, тобто в бідності не жили й мали все потрібне для гідного життя плюс скромні кишенькові. Проте на розваги, що перевищували вартість проїзного на метро та обіду з булочки й салату в буфеті, треба було заробляти. Ми мріяли про першу зарплату, тому з першого курсу шукали підробітки: хтось улаштувався репетитором французької, хтось — перекладачкою на фрилансі, котрась знайшла місце няні, котрась в уніформі роздавала пробнички нових продуктів у супермаркетах —... кому як пощастило. Крім роботи, у наших головах могли траплятися сюжетні лінії про «жіноче щастя», але мало хто розумів, що це. Здається, передбачалося, що ти мушиш працювати так, ніби не маєш родини, а виконувати свою місію в родинному колі так, ніби не маєш роботи. Це час великої тривоги, адже в перші роки 2000-х нас усіх збивало з ніг масовою культурою. Мусила бути красивою, ефектною, успішною, багатою, жіночною — як усі ті дівчата в журналах, кліпах і на телебаченні. І водночас — не самотньою, звабливою, бажаною. І це одна з причин, чому в той час такої популярності зажив серіал «Секс і місто». Його героїні були дорослі, їм було за тридцять, і в них усе було ОК. Кар'єра, розваги, любовні стосунки, цікаве життя без великих проблем,... і ще

вони мали гроші на дороге взуття і таксі, що в мої вісімнадцять було недосяжною розкішшю.

Соцмереж іще не було, тож успіх і красу треба було вдавати насамперед перед тими, хто тебе бачить уперше. Саме тому на одну з перших співбесід одягнула шкільний костюм із наміром мати вигляд «ділової жінки». А позаяк кросівки й кеди не були схожі на взуття серйозної людини, то за уніформу правили «лодочки» й босоніжки з голою п'яткою — обов'язково на підборах, аж поки в моду не увійшли балетки на пласкій підшві. Ми ще не знали, що за десяток років кросівки стануть доречними і в офісі, і на червоному хіднику святкових вечорів. Я добре пам'ятаю невроз і намагання мати приголомшливий вигляд в очах кожного першого-ліпшого зустрічного, наприклад продавчині в крамниці одягу чи офіціанта в кав'ярні, аби ніхто раптом не засумнівався і не подумав, що не маєш грошей. Але тобі треба безплатний wi-fi, тому сидітимеш дві години з однією чашкою американо, дописуючи статтю чи якусь курсову на ноутбучі. В університетській бібліотеці тоді інтернету не було, тож доводилося викручуватися.

Мої вісімнадцять — це 2004 рік. Рік Помаранчевої революції. Рік, коли вперше прочитала тексти сучасних — живих і молодих — українських авторів і авторок. Рік, коли усвідомлено перейшла на українську як мову публічного спілкування, хоча в деяких середовищах така поведінка ще мала ознаки певної «придуркуватості» чи «дивацтва». Це час, коли треба бути політично грамотною, але водночас плавати в суспільному морі, де всі ще «поза політикою». Коли щодня переконувалася в тому, наскільки політичним є особисте, навіть не знаючи, що про це вже написали в багатьох текстах, яких тоді ще не прочитала.

Я нинішня розповіла б собі вісімнадцятирічній, що війна почнеться за десять років, але до того часу я вже знатиму, хто — свої. Порадила б приготуватися до 2022 року та пройти курси першої медичної допомоги, навчитися спати на карематі та швидко пакувати рюкзак. Сказала б, що мої найвірніші друзі, які з'явилися до 2013 року, залишаться поруч у всіх подальших перипетіях, хоча хтось із них уже житиме за кордоном, а не в Києві. Саме з ними, а також із батьками й сестрою я вестиму безкінечні діалоги у воєнні дні 2022 року,

обмеживши все зайве особисте спілкування поза роботою. Додала б, що кілька проєктів після початку війни я таки облишу, з кількома знайомими не вітатимуся, а деякі інші — не вітатимуться зі мною. Спойлер: хтось намагатиметься то виникати, то потопати в подальші роки, і саме цей симптом виявиться найцікавішим для заміру власної «популярності» та інших дурниць.

Собі вісімнадцятирічній я відкрила б, що з роботою мрії та покликанням усе буде чудово, от тільки це виявиться не тією справою, про яку думала у вісімнадцять, а тією, про яку боялася навіть фантазувати. І ще зробила б короткий анонс: потяг писати книжки таки реалізується, хоча у вісімнадцять я в це ніколи б не повірила. Тому порадила б собі вчитися, готуватися до зміни професії та набиратися рішучості. Адже для того, щоб розпочати рух до справжньої справи свого життя, доведеться покинути ту, яку багато років вважала важливою, головною. Додала б, що історії про мораль, совість і сильний етичний стрижень — це не шкільні вигадки з нудних хрестоматій. І що є такі кар'єри, де важливі не тільки професійні, суто технологічні скіли, але й моральний аспект — честь і гідність. І що цінності намазуються на хліб, особливо в часи карколомних змін.

Також я сказала б собі, що світ насправді належить відмінникам, хоча анекдотів про це ще не розповідають і серіалів не знімають. Але мене сьогодні щодня оточують найрозумніші люди країни. Хоча й найдурніші теж трапляються. Проте на кожного двієчника знайдеться свій розумник, чи то пак розумниця. Тому треба читати казки про мудрих дівчат і вчитися, як ні йти, ні їхати, ні босою, ні взутою, ні з гостинцем, ні без гостинця.

Але я б собі не повірила. Я себе знаю.

Крім того, ніхто насправді не розумів, що таке бути повнолітньою в Україні зразка 2004 року. Так само я взагалі не знаю, на що схоже життя повнолітніх у нашій 2020-ті. Тому що тільки вісімнадцятирічні знають, яким є життя у вісімнадцять у тій реальності, що є навколо.

Спробуймо описати цей світ?

Улюблена річ у твоїй кімнаті — це

Річ, яку ти викинула б зі своєї кімнати, — це

Одна річ, яка все пояснить про тебе, — це

Одне слово, яке тебе описує, — це

Що тебе дратує?

Що тебе радує?

Хто тебе дратує?

Хто тебе радує?

Ніхто не розуміє, що

Усі від тебе хочуть, щоб

Людина, яка тебе підтримує, — це

Штука, яка тебе надихає, — це

Ти абсолютно впевнена, що

Ти зовсім не згодна з

Що ти сказала б собі чотирнадцятирічній?

Що ти чотирнадцятирічна сказала б собі нинішній?

Якби ти зустрілася із собою майбутньою, про що хотіла б розпитати?

З тобою все норм

У книжці «Після війни» Тоні Джадт пише про особливу ситуацію, що склалася у світі після 1945 року: публічними інтелектуалами, політиками, тими-хто-ухвалює-рішення стала молодь. Ці люди були молоді, а за довоєнними стандартами їх вважали аж надто молодими. Так відбулося тому, що старі еліти або загинули на війні, або скомпрометували себе. Так 20+ вийшли на авансцену й швидко подорослішали, узявши на себе відповідальність. У сучасній Україні та в усьому світі ситуація схожа. Я не раз чула від зарубіжних колег слова здивування великою кількістю помітних та успішних молодих людей на лідерських посадах в Україні. Що ж, моя робота на чолі Радіо Культура почалася також за європейськими мірками доволі рано — у тридцять один рік, і цим я дуже здивувала своїх французьких друзів, ... зате взагалі не здивувала українських.

На мою думку, це чудова закономірність, бо у всіх нас тепер є шанси познайомитися з голосами лідерів і лідерок будь-якого віку. Ця реальність дозволяє швидше досягати помітних результатів у навчанні чи роботі, бо тебе дуже рано можуть сприймати всерйоз, якщо ти сама цього захочеш. Саме тому щороку ми бачимо стільки нових переліків талановитих і успішних двадцятилітніх, тридцятилітніх, ... навіть підлітків. Погугли списки «30 under 30», «20 under 20» — там є фантастичні молоді жінки й чоловіки.

Водночас я відчуваю сильний тиск, який усе це несе із собою. Скажімо, після двадцяти восьми років у мене почався непростий період вікової кризи, я дуже переживала з лейтмотивом «Мені майже тридцять, а я ще нічого не досягла, я вже все пропустила». Такий інформаційний фон створює умови для постійної тривоги й порівняння себе з іншими. Але ж не всі можуть бути Гретою Тунберг і Марком Цукербергом. Так само не всі, на щастя, поділяють однакове визначення поняття «успіх». І це чудово, тому що успіх насправді означає забагато різного. Для когось він сфокусований навколо видимого й суто матеріального виміру: гроші, речі, майно. Для когось

успіх означає владу та вплив. Для когось — внутрішні зміни та життя в злагоді із собою. Для когось успіхом є доброчесність і вірність власним принципам. Між цими точками є ще сотні відтінків і обличч успіху, і тільки ти знатимеш, яке з них важливе саме для тебе. Припускаю, що чимало тривог викликає думка про те, як оптимально поєднати зовнішнє і внутрішнє.

Можливо, зараз ти відчуваєш, що тебе розриває від тривоги, від тиску, від нерозуміння. І це нормально.

Хвилинка відвертості

До речі, коли мені було двадцять п'ять років, я дуже переймалася тим, куди далі рухатися..., аж якось на ютубі побачила відео «Чому 30 — це не нові 20» Мег Джей. І воно підштовхнуло мене до серйозних роздумів і змін у житті.... Ні, цей ролик не дав готових відповідей, та і я не з тих, хто пізнає життєву мудрість у форматі коротких відеолекцій. Але переглянуте справді посприяло прогресу, стало ніби чарівним поштовхом.

*Що саме змінилося? Наприклад, я замислилася про роль і значення справжніх друзів у житті, загалом стала відповідальніше ставитися до дружби. Також стала уважніше підходити до вибору робочих партнерів і навіть одноразових підробітків. Саме відтоді виникло моє коротке життєве кредо: ніколи не працювати з м*даками та з тими, хто мене ображає. Повага — це головне.*

«Чому 30 — це не нові 20», Мег Джей, лекція від TED

Реальність навколо постійно подає суперечливі сигнали. Хтось бачить у тобі занадто юну дівчину чи молоду жінку, а тому не

сприймає серйозно: мовляв, спочатку треба дорости та заслужити повагу й довіру. Хтось, навпаки, вимагає від тебе якомога швидше подорослішати. Хтось чекає від покоління вісімнадцятирічних дівчат пасивності й неготовності до дій. Хтось очікує бурхливої діяльності, бо вважає, що світ належить молодим і це час, коли треба вернути гори. Хтось бідкається: мовляв, тільки гульки в тебе на умі. А інші, навпаки, переймаються, що молодь перестала ходити на офлайн-побачення.

Що це взагалі таке? Голова обертом, правда? Проте нічого дивного, і я зараз розкажу чому. Річ у тім, що людство зовсім нещодавно замислилося про існування молоді — жінок і чоловіків на шляху між дитинством і дорослим життям. У недалекому минулому спеціального «молодіжного» стилю, моди чи дозвілля не існувало: донька носила мамині чоботи, синові перешивали дідусеве пальто. Суто для прикладу уяви собі людей, народжених менше ніж сотню років тому, скажімо в 1930-х. Це мої бабуся з дідусем, що належали до покоління, яке доволі рано набуло дорослих обов'язків. Хтось у дванадцять-тринадцять ішов працювати на завод, де тоді давали продовольчі картки. Хтось у чотирнадцять вступав у ремісниче училище, під час навчання привозив рідним їжу та інші потрібні речі з міста в село, а в сімнадцять улаштувався на роботу. Хтось приписував собі роки й у «17» ішов на фронт добровольцем. Не кажучи вже про покоління, які пережили Голодомори 1920-х, 1930-х і 1940-х. У тих умовах узагалі не передбачалося, що в молодих людей можуть бути якийсь особливий погляд чи свої потреби. Усе було доволі просто: про дітей дбали дорослі, доки діти не ставали достатньо дорослими для роботи та піклування про інших дітей.

Про молодь як особливу генерацію вперше замислилися аж після Другої світової війни, тобто всього зо сім десятків років тому. Зі шкільних уроків історії ти точно пам'ятаєш про Гітлера, Сталіна, пакт Молотова — Ріббентропа, окупацію України нацистами й комуністами, Голокост... Але та страшна війна лишила по собі не тільки величезну кількість жертв — вона спричинила у світі масштабні соціальні зрушення. Наприклад, людство вперше заговорило про права людини, як-от про природне й безумовне право на життя, а також про те, що диктаторам або арміям не можна просто так узяти й убити частину

(цивільного) населення (окупованої) країни. Також запровадили звичні для сучасності речі: пенсію, соціальні виплати, допомогу людям з інвалідністю, зокрема солдатам, які повернулися з війни. Після важких воєнних років ситуація поліпшилася: люди стали краще харчуватися, на новий рівень вийшла медицина. Усе це означало, що повоєнні люди мали більше шансів не померти в злиднях: з'явилася підтримка і для старших, і для молодших. Склалися умови для зростання народжуваності.

Бібліотека

Якою була дійсність у тодішній Україні? Мені дуже сподобалося відкривати для себе цей світ за романами Марини Гримич «Клавка» та «Юра». У першому відбито реалії щойно після Другої світової, у другому — більш ситий час 1960-х років. Якщо ти книголюбка, то прочитай ці книжки та порівняй нинішнє своє молодіжне життя з радянським, яке описане в цих романах. Бонус: це чудовий літературний і туристичний путівник Києвом.

Отже, по війні народилося багато дітей. Причин чимало, включно з підвищенням рівня медичного обслуговування, але в житейському сенсі все дуже просто: люди повернулися з війни, з окупації, з евакуації... та відчули, що життя стало достатньо безпечним для продовження роду.

Ти могла чути про бєбі-бумерів — покоління, народжене після війни, під час так званого бєбі-буму — сплеску народжуваності — з 1946 до 1964 року.

У світі ніколи раніше не жило стільки дітей, а згодом — стільки молодих людей! Важливою є хронологічна точка: 1964 рік — це рік вісімнадцятиріччя перших бєбі-бумерів. Діти вирости, тож молоді — дорослі — жінки й чоловіки стали численнішими, ніж раніше. Їхні смаки й бажання стали помітнішими, тому почали впливати на ринок, виробництво й рекламу. У продаж надійшли речі, створені спеціально для молодіжної аудиторії, і промисловості це було фінансово вигідно,

тому що в усьому світі з'явилися мільйони молодих людей, які хотіли виділятися. Їм уже не подобалося бути схожими на дітей, але так само їм не подобалися стиль і одяг дорослих із покоління батьків. Підлітки й молодь прагнули на повний голос заявити про себе та свою ідентичність і вперше мали змогу це зробити.

Так десь на межі 1950-х і 1960-х років європейський світ відчув появу тих, на кого раніше не зважали як на суб'єктів, — молоді. Тільки подумай, це сталося всього-на-всього шістдесят років тому. До речі, спробуй порахувати, чи твої бабусі з дідусями не з покоління бебі-бумерів?

Кінозал

Є декілька знакових фільмів про молодіжну бунтарську естетику того часу. Наприклад, стрічка Бернардо Бертолуччі «Мрійники» («The Dreamers»), дія якої відбувається 1968 року, у розпал студентської революції в Парижі.

Зовсім інакший погляд на ці паризькі події 1968 року — дещо казковий і замріяний — утілений у стрічці Веса Андерсона «Французький вісник» («The French Dispatch»).

А ще я пораджу фільм 1950-х років «Римські канікули» («Roman Holiday») Вільяма Вайлера, у якому знялася Одрі Гепберн. Це не про молодь 1960-х, але в стрічці вже відчуваються легкі коливання й тектонічні рухи, що підказують: час змінюється чи от-от зміниться.

Бібліотека

А для любителюк читання рекомендую дуже-дуже критичний погляд Тоні Джадта у величезній праці «Після війни». Нехай тебе не лякає товщина цієї книжки — вона доволі легко читається (але так, довгенько).

Не дивно, що світ «дорослих дорослих» не все розуміє про «молодих дорослих», тому губиться в здогадках, які ми. До того ж постійно зростає середня тривалість життя у світі, оновлюється класифікація віку, зміщуються кордони початку дорослого життя та зрілості. Сьогодні Всесвітня організація охорони здоров'я визначає, що молодий вік триває з 25 до 44 років, потім починається середній вік, який триває до 59 років, а від 60 настає похилий вік. Хоча я ще пам'ятаю, коли молодим вважали вік до 35 років. Тобто все дуже швидко змінюється — щонайменше, нам усім дозволяють якомога довше залишатися молодими.

«Покоління Незалежності: цінності та мотивації». Дослідження соціологічної групи
«Рейтинг», 2021 рік

Про те, що світ сучасних підлітків, молоді, молодих дорослих людей стрімко змінюється і що люди ці зміни не завжди встигають досягнути, говорить і статистика. Наприклад, улітку 2021 року група «Рейтинг» опублікувала цікаве дослідження під назвою «Покоління Незалежності: цінності та мотивації».

Наприклад, опитаних попросили описати сучасну молодь. І що ми бачимо? Майже половина (56 %) вважає сучасну молодь малоосвіченою, а 38 %, навпаки, вважають молодих людей високоосвіченими. Половина каже, що молодь працьовита, а 45 % — що лінива. Також 45 % думають, що молодь відповідальна, зате 50 % стверджують, що безвідповідальна. Відчуваєш суперечність?

Цікаво, а що самі молоді люди 16—30 років, які взяли участь в опитуванні, сказали про себе та свої мрії? Погортати слайди з дослідженням можна за наведеним вище QR-кодом, але спеціально для тебе я обрала дані, які вразили мене особисто.

- Молоді жінки у віці 16—30 років найбільш толерантні. Тобто вони не ставляться вороже до людей із різних спільнот, чи то національних, чи то релігійних, чи то ЛГБТ+ тощо.

- Молоді жінки найбільш відкриті до змін і новизни. Готові ризикувати та шукати нові джерела прибутку.
- Молоді жінки 16—30 років найбільш мотивовані на кар'єру, хочуть жити краще. До речі, у цій книжці ми обов'язково поговоримо про кар'єру, навчання та про те, навіщо потрібен диплом.
- Покоління хлопців і дівчат віком 16—30 років — єдине, кому цікавіша кар'єра. Старші українці та українки не дозволяють собі такого прагнення, ніби бояться самореалізуватися в роботі.
- Молоді жінки й чоловіки не хочуть скорочувати своїх витрат, натомість прагнуть мати змогу більше заробляти — будувати кар'єру, розпочинати власну справу як підприємці тощо.
- Головні цінності молодих жінок і чоловіків — доброта, самостійність, гедонізм (тобто насолода життям), досягнення, безпека.

Це покоління — твоє покоління — виросте й перетвориться на динамічних і дорослих, зрілих жінок і чоловіків. Можливо, саме ти є однією з тих, хто долучиться до впровадження змін в Україні.

До речі, головним здобутком Незалежності українці та українки вважають саме *становлення рівноправності жінок і чоловіків* (згідно з опитуванням фонду «Демократичні ініціативи»).

«30 років Незалежності: які здобутки і проблеми зростання бачать українці й на що сподіваються у майбутньому». Дослідження фонду «Демократичні ініціативи», 2021 рік

- Молодь від 16 років мотивована на успіх (57 %), задоволена життям (79 %), є оптимістичною (тобто думає, що за десять років жити стане краще) та радіє за себе.
- Молодь пишається Україною більше, ніж старші респонденти.

- Дуже помітною для всіх опитаних є проблема ейджизму, тобто дискримінації за віком. Старших людей в Україні дискримінують, вони не мають нових можливостей самореалізації, є біднішими, тому й дещо менш відкриті до нового. Є проблеми й у ставленні до молодших. Думаю, якщо створити гідні, справедливі умови для людей різного віку, усе зміниться.
- Молодих людей 16—24 років найбільше цікавлять подорожі, спорт, музика, саморозвиток і технології.
- Не всі українки та українці однаково мобільні. 16 % протягом п'яти років не покидали свого населеного пункту, 70 % упродовж п'яти років жодного разу не їздили до країн ЄС.
- Натомість з-поміж респондентів покоління 16—24 років усього 7 % не покидали свого населеного пункту протягом п'яти років, а понад половину опитаних не відвідували країн ЄС.
- Так само, на жаль, нас усіх єднає байдуже ставлення до здоров'я. Майже 50 % українців звертаються до лікарів лише в тому разі, якщо виникли проблеми, замість регулярних щорічних медоглядів. Така негативна практика є однією з причин порівняно низької тривалості життя в Україні: чимало хвороб діагностують зненацька або занадто пізно.
- Але твоє покоління жінок має всі шанси виправити цю ситуацію. Понад половину твоїх ровесниць регулярно відвідують лікаря. Головна задача — зберегти цю звичку й після навчання, коли з твого життя зникнуть обов'язкові медичні огляди, запроваджені в університеті чи школі. Але про здоров'я ми точно поговоримо трохи згодом, в одному з наступних розділів.

Навіщо тобі читати про всі ці числа й відсотки? А для того, щоб ти могла переконатися: усе ОК. Зі світом усе нормально, з тобою все гаразд, просто це процес дорослішання та змін, тому багато всього відбувається одночасно. Змінюєшся ти, і не завжди світ устигає за тобою. Тривогу та бентегу відчувають усі, тому що ніхто не знає, яким буде майбутнє. Згадай «Енеїду» Котляревського, яку ти читала в школі (або, можливо, гортала ще й «Енеїду» Вергілія). Парубок моторний Еней покинув спалену Трою та мандрує морями й горами,

потрапляючи в найрізноманітніші пригоди. Може здатися, що він і сам не знає, куди пливе. Щось таке всі ми час від часу відчуваємо. Але згадай ще раз цю чудову історію. Еней мандрує, проте не просто так рухається з точки Троя в точку Невідомість. Він знає, що має заснувати Рим і нову країну.

Так само й тебе драйвить плин у майбутнє. Зараз може здаватися, наче відбувається казна-що,... але попереду — твоя власна незалежність. Твій шлях додому, до себе справжньої.

Хто моя найліпша подруга?

Коли я взялася писати цю книжку, то традиційно опублікувала пост із запитанням до френдів: мені було цікаво, що вони хотіли б розповісти собі вісімнадцятирічним, якби могли повернутися в минуле. І одна знайома художниця написала мені приватно й поділилася особистою порадою-настановою. Скажу чесно, мене ця порада вразила. Ось вона:

Поводься із собою так, як хотіла б, щоб поводитися з тобою.

Стався до себе так, як хочеш, щоб до тебе ставилися інші люди.

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ